

літератури у вищій школі. *Тренди в освіті: матеріали міжнародного науково-методичного семінару*. 2019. С. 34–39.

4. Морі Є. «We're from Ukraine»: як українські меми про війну перекладають для закордонної аудиторії [Розмова з Йосипом Гусаком]. URL: <https://susplne.media/220023-we-ukraine-ak-ukrainski-memi-pro-vijnu-perekladaut-dla-zakordonnoi-auditorii/>.
5. Філософія сміху. URL: <https://zbruc.eu/node/100362>.

Піскоха Н.Д.

*вчитель початкових класів Комунального закладу
«Нововодянська ЗОШ I-III ступенів» Водянської сільської ради
Запорізької області Кам'янсько-Дніпровського району*

ТРАГІЗМ У ТВОРІ УЛАСА САМЧУКА «МАРІЯ»

Анотація. У статті акцентується увага на трагізмі жінки-матері та всієї України у творі Уласа Самчука «Марія». Наголошено на тому, що роман Уласа Самчука «Марія» вважається першим твором, у якому автор сміливо представив страшні картини голодомору. Влучно використовуючи художнє слово, автор говорить про руйнацію української нації, що було спричинено певними історичними обставинами.

Ключові слова: художня проза, соціалістична дійсність, художня правда, реальна картина, епос, образ жінки.

Piskokha N.D., Sharova T.M. Tragism in Ulas Samchuk's work «Maria». The article focuses on the tragedy of a woman-mother and the whole of Ukraine in Ulas Samchuk's work «Maria». It is emphasized that Ulas Samchuk's novel «Maria» is considered to be the first work in which the author boldly presented terrible pictures of the Holodomor. Aptly using the artistic word, the author speaks of the destruction of the Ukrainian nation, which was caused by certain historical circumstances.

Key words: fiction, socialist reality, fiction, real picture, epic, image of a woman.

У скарбниці літератури України є імена, твори яких запам'ятовуються і закарбовуються в пам'яті на все життя. До таких персоналій слід віднести творчість Уласа Самчука, який першим у ХХ столітті голосно висловив власну думку щодо трагізму нашої країни та розкрив образ жінки-матері як ідеалу усієї української нації [4, с. 111].

В історії української літератури творчість Уласа Самчука вже досліджена. Більше того, різноманітні аспекти його літературної діяльності вже вивчені та досліджені відомими критиками та літературознавцями. Так, наприклад, Бондаренко Ю. у науковому дослідженні представив світоглядні основи роману У. Самчука «Марія», зокрема зроблено акцент на конфлікті між космізмом та історизмом [1, с. 25]. Колоїз Ж. розглядала у наукових працях мовні аспекти у художній спадщині У. Самчука [3, с. 34]. Сучасні дослідники акцентують увагу на тому, що творчість письменника краще вивчати за допомогою електронних засобів навчального призначення, який можна створити та використовувати в освітньому процесі [10, с. 116]. Частково творчість Уласа Самчука представлена на онлайн-платформах україномовних курсів, де здобувачі освіти, переглянувши відеолекції, можуть зануритись в атмосферу цікавих фактів про письменника [11, с. 81].

Слід акцентувати увагу на тому, що творчість Уласа Самчука вивчається здобувачами загальної середньої освіти, а також здобувачами вищої освіти [12, с. 119]. На різних етапах знайомства з творчістю письменника відбувається певне переосмислення життєвої долі митця та його спадщини. Успішним засвоєнням творчості Уласа Самчука буде наявність багажу знань у здобувачів з історії України, оскільки письменник неодноразово апелює до історії українського народу, вказуючи на певні деталі та факти історії України.

В історії літератури твір Уласа Самчука «Марія» вважається першим твором, де правдиво зображено трагічні події голодомору. На сторінках твору письменник намагається закликати читачів до розуміння того, що не завжди все залежить від звичайної людини. Здебільшого роман «Марія» вважається книгою про життя звичайної людини про її важку долю та сподівання на краще.

В основу твору покладено гуманістичні питання крізь призму моральності. У творі помітною є проблема сімейних цінностей, роль

родини в житті кожної людини [2, с. 46]. Зберігаючи вікові традиції українського народу, слід пам'ятати про моральні закони, гуманістичне ставлення до ближнього, а також поваги до будь-якої особистості, незалежно від статті чи віку. Аналізуючи твір Уласа Самчука «Марія» слід звернути увагу на поетологічні особливості роману [5, с. 11].

Композиційно твір складається з трьох частин:

- 1) книга про народження Марії;
- 2) книга днів Марії;
- 3) книга про хліб.

Говорячи про першу частину, слід наголосити на тому, що автор переповідає читачу про народження Марії. На противагу такій події мова далі йде про смерть Батька Марії та палку любов до Корнія. Далі сюжет вибудовується шляхом не зовсім в позитивному плані – Корній змушений йти в армію. Натомість Марія вирішує одружитись з Гнатом та народжує дитину. Однак згодом Корній Корній повертається і Марія та Гнат розлучуються. Така життєва доля головної героїні твору Марії, спонукає до роздумів про щире / нещире кохання, щасливу / нещасливу долю, бажання/ не бажання вірити у власне щастя [7, с. 16].

Друга частина подана автором з тією метою аби показати, що справжні почуття любові будуть існувати завжди і Марія та Корній розпочинають нове життя та народжують сина Демко, згодом ще дочку Надію та ще одного сина Максима. Однак доля випробовує їх почуття і Корній знову змушений йти на службу. Ревнощі Гната призводять до розпачу: він спалює будинок Марії, а коли повертається Корній – народжується Лаврін – їхній син, але помирає Демко (інший син родини найстарший) через голод під час полону.

Третій розділ, або частина роману відтворює часи голодомору 1933 р. Йде ворожнеча між братами (Лаврін – Максим) щодо контрреволюції. Максим жене на батьків і вони змушені були переїхати до іншої оселі, але тут трагічність повністю занурює читачів у художній простір проблеми голодомору.

У творі присутні три розділи, однак, читаючи твір, читачі можуть виокремити чотири сюжетні лінії. Першою вважають лінію життя Марії. Не менш важливою є лінія любові, яка підсилює трагізм образів у тексті. Третя сюжетна лінія – голод, смерть та страждання. Ця лінія в сюжеті є найболючішою, оскільки важко іноді читати такі рядки, де

автором розкрито смерті людей, які вже довгий час нічого не їли. Четвертою лінією в сюжетному обрамленні тексту є сільське життя людей, а також їхня праця. Працюючи щоденно на землі, люди вірили, що настане кращий день, коли не треба буде піклуватись та хвилюватись за брак продуктів харчування [7, с. 21].

Онука Марії гине, а Надійка – мати дитини накладає на себе руки. Корній через зраду вбиває власного сина та посеред поля помирає й сам. Гнат сповідується у всіх гріхах перед Марією, але головна героїня теж помирає. Категорія трагізму у творі Уласа Самчука повністю пронизує кожен образ, оскільки читаючи розуміємо, що по-іншому письменник не міг відтворити життя головних героїв. Як бачимо, трагізмом перейнятий увесь твір Уласа Самчука «Марія». У аналізовану творі з великою достовірністю письменник показує не лише життя жінки-матері, а й усього українського народу. Трагічна доля українців у ХХ столітті часто була предметом українських письменників. Через художні образи, поетикальні особливості художніх творів можна було передати настрій тогочасних читачам, а також залишити в історії спогади про трагізм та каяття [7, с. 34].

26258 днів прожила головна героїня Марія на сторінках роману Уласа Самчука. Така точність говорить про те, що Марія справді відчувала трагізм та біль, так як рахувала кожен прожитий день. Відповідно, якщо 26258 поділити на календарні 365 днів у році, то можемо впевнено засвідчити той факт, що головна героїня твору Уласа Самчука Марія прожила майже 72 роки. І на 72 році життя у 1933 році померла. Тут шляхом арифметичних дій можна вирахувати дату народження 1861. У цей рік помер Тарас Шевченко, який відстоював права простих людей. Образ Марії не є типовим, він є ідеалом української жінки-матері, спонукає нас до роздумів про тогочасне важке життя українського народу. Образ Марії асоціюється із символом «вічної» жінки, жіночності і краси, трагізму і поневірянь [7, с. 54].

Більшість прихильників української літератури вважають твір «Марія» твором-реквієм, оскільки він має присвяту матерям у часи трагічності та важкості буденного життя. Сучасні дослідники акцентують увагу на тому, що цей твір за жанровим означенням роман-спалах, у якому закладений увесь біль України, українського народу вцілому [8, с. 8].

Відтворюючи багатогранну історію українського народу, Улас Самчук намагався розкрити усі болісні грані людської душі, починаючи з дитини і, завершуючи, літніми людьми. Відомо, що роман Уласа Самчука «Марія» присвячено матерям, українському селу. Аналізуючи роман, треба усвідомити увесь трагізм часів голодомору, розкриваючи при цьому вплив трагізму на свідомість українців [6, с. 77].

Трагізм через голод повинен розумітися не лише відсутністю продуктів харчування. У першу чергу це по суті духовна руїна. Це і є повне винищення здорової нації Українців, пропаганда того життя, яке потрібне було владі у той час. По суті це занепад культури, української нації, знищення традицій та заперечення рідної мови. Події, які відтворені автором у романі «Марія», досить часто ототожнюються і руйнуванням українського села, геноцидом української нації [9, с. 48].

Роман Уласа Самчука «Марія» вважається першим твором, у якому автор сміливо представив страшні картини голодомору. Відверто за допомогою художнього слова автор говорить про руйнацію українців, що було спричинено певними історичними обставинами.

Література

1. Бондаренко Ю. Роман-хроніка Уласа Самчука «Марія»: Україна між космосом та історією. *Слово і Час*. 2011. № 6. С. 25–33.
2. Зелінська Л. «Марія»: Філософія жертвоприношення і українська ментальність. *Волинські дороги Уласа Самчука: збірник / Упоряд. Я. Поліщук*. Рівне, 1993. С. 46–51.
3. Колоїз Ж. Оказіональні утворення в романі Уласа Самчука «Марія». *Мандрівець*. 2004. № 1. С. 34–37.
4. Кузьменко В.О. Художні особливості творчої спадщини Григора Тютюнника. *Українські студії в європейському контексті: зб. наук. пр.* 2020. Вип. 1. С. 111–115.
5. Пінчук С. Улас Самчук: [Життя і творчість]. *Слово і час*. 1995. № 2. С. 11–17.
6. Рибенко Л. Уласові Самчуку: [Вірш]. *Волинські дороги Уласа Самчука: Збірник / Упоряд. Я. Поліщук*. Рівне, 1993. С. 77.
7. Самчук Улас. *Марія*. Український історичний роман. К. 1997. С. 3.
8. Степанишин С. Гомер із Волині: Улас Самчук: письменник, публіцист, патріот. *День*. 2004. 14 травня. С. 8.

9. Сулима В. Євангельські архетипи «Марії» Уласа Самчука. *Урок української*. 2002. № 2. С. 48–51.
10. Шаров С., Шарова Т. Використання електронного засобу навчального призначення зі спецкурсу «Кость Гордієнко: художній і культурний феномен ХХ століття». *Проблеми підготовки сучасного вчителя*. 2014. № 9(1). С. 116–121.
11. Шарова Т.М. Фахова підготовка майбутніх вчителів української мови і літератури засобами масових онлайн-курсів на платформі Edera. *Тренди в освіті: матеріали Міжнародного наук.-метод. семінару* (21 березня 2019 р., м. Гомель). 2019. С. 81–86.
12. Шарова Т., Землянська А., Шаров С. Аналіз навчального плану бакалавра спеціальності 014.01 Середня освіта. Українська мова і література. *Наукові записки Національного університету «Острозька академія»: Серія «Філологія»*. 2019. № 8(76). С. 119–122.

Овсієнко Л.О.

*кандидат філологічних наук,
завідувач кафедри німецької філології
Черкаський національний університет
імені Богдана Хмельницького*

ФРАЗЕОЛОГІЗМИ НА ПОЗНАЧЕННЯ РИС ХАРАКТЕРУ ЛЮДИНИ У НІМЕЦЬКОМОВНОМУ ХУДОЖНЬОМУ ТЕКСТІ

У статті розглядаються особливості реалізації фразеологічних одиниць на позначення рис характеру людини у структурі німецькомовного художнього тексту, описуються особливості значення фразеологічних одиниць у різних конструкціях

Ключові слова: *фразеологізм, характер людини, текст, семантична структура*

Ovsiienko L. Phraseologisms defining the traits of human character in german-speaking artistic text. The article examines the peculiarities of the implementation of phraseological units to denote human character traits